

**NAVİGA ULUSLARASI BELGELENDİRME VE EĞİTİM HİZMETLERİ LTD. ŞTİ
SERTİFİKASYON PROGRAMLARI**

**NAVİGA ULUSLARARASI BELGELENDİRME VE EĞİTİM
HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.**

**İYİ TARIM UYGULAMALARI
SERTİFİKASYON PROGRAMI**

AMAC :

İyi Tarım Uygulamaları (İTU); Çevreye duyarlı, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen, doğal kaynakları korumayı hedefleyen, izlenebilirlik ve gıda güvenliğini sağlayan Tarımsal üretimin yapılması.

İTU sertifikasyonu iyi tarım uygulamalarına dayanan bir program olup arazide uygulanan toplam kalite yönetimidir. Entegre bitki yetiştiriciliği ve entegre mücadeleyi kapsar. amaçları şu şekilde özetlenebilir:

- Çevreyi koruma
- Doğal kaynakları koruma
- İnsan ve hayvan refahı
- Gıda güvenliği
- Tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik
- Çalışanların sosyal güvenliğini ve sağlığını koruma

İTU referans dokümanlar:

- TC. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca 07.12.2010 tarih ve 27778 sayılı resmi gazetede yayınlanan İyi Tarım Uygulamalarına Hakkında Yönetmelik
- Bitkisel Üretimde İyi Tarım Uygulamaları Kriterleri ve Kontrol Listeleri
- Hayvansal Üretimde İyi Tarım Uygulamaları Kriterleri ve Kontrol Listeleri
- Su Ürünleri Yetiştiriciliğinde İyi Uygulamaları Kriterleri ve Kontrol Listeleri

İYİ TARIM UYGULAMALARI YÖNETMELİĞİNDE YER ALAN KAPSAMLAR VE ALT KAPSAMLARI

Bitkisel Üretim:

- Yaş Meyve Sebze,
- Tarla Bitkileri,
- Çiçek ve Süs Bitkileri
- Fide ve Fidancılık
- Çay

Su Ürünleri Yetiştiriciliği:

- Balık,
- Çift Kabuklu Yumuşakçalar,

Hayvansal Üretim:

- Ruminant Tabanı-Sığır ve Koyun
- Sığır Besiciliği,
- Süt Sığırcılığı,
- Tavukçuluk,
- Hindicilik

TANIMLAR:

Müşteri: Kontrol ve Sertifikasyon programı/programları için Naviga ile sözleşme yapan üretici, üretici örgütü veya müteşebbisi ifade eder.

Üretici: Tarımsal faaliyetlerini bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak yapan gerçek veya tüzel kişileri,

Üretici Örgütü: İTU faaliyetlerini geliştirmek üzere fiziksel tüzel kişilik olarak bir araya gelen üretici organizasyonlarını,

Müteşebbis: İTU Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak grup sertifikasyonu kapsamında üretim yapan, işleyen ve/veya pazarlayan tüzel kişileri veya bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak üretilmiş tarımsal ürünü bireysel sertifikasyon kapsamında işleyen ve/veya pazarlayan tüzel kişileri,

Kontrol Noktaları: Çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen bir tarımsal üretimin yapılması, doğal kaynakların korunması, tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik ile güvenilir ürün arzını sağlamaya yönelik risk değerlendirmesi sonucu belirlenen ve kontrol edilen aşamalarını,

Uygunluk kriterleri: Kontrol noktalarına uyum için ihtiyaç duyulan uygunluk düzeyini,

Uygunuzluk: Kontrol noktalarına uyum için ihtiyaç duyulan uygunluk düzeyinin tam olarak sağlanmadığı durumları,

Birinci Derece Kontrol noktaları (Uygunuzlukları): Uygulanabilir Birinci derece zorunluluklar kontrol noktalarının %100 uygunluk göstermesi zorunludur. Referans kanıtlar kontrol listesindeki birinci derece zorunluluğun yanında yorum olarak belirtilmek zorundadır.

İkinci Derece Kontrol noktaları (Uygunuzlukları):Tüm alanlar için uygulanabilir ikinci derece zorunluluk kontrol noktalarında, uygulanan modüller içindeki söz konusu toplam kontrol noktaları için % 95 uygunluk zorunludur.

Tavsiyeler: Uygunluk için minimum bir yüzde belirlenmemiştir. Kontrol Noktaları içindeki tüm tavsiye edilen kontrol noktaları; (seçenek 1) iç kontrol esnasında değerlendirilmelidir, (seçenek2) iç kontroller ve Naviga tarafından bildirilen harici kontroller süresince kontrol edilmelidir.

Üretim alanı: İTU uygulamalarının gerçekleştirildiği alanı

Planlama: Planlama, kontrollerin etkin yürütülmesi amacıyla yapılan düzenlemelerdir. Planlama parametreleri koşullara göre değişkenlik göstermektedir (ör: süre, uzaklık, vb.).

Denetim: İyi tarım uygulamaları faaliyetlerinin bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılıp yapılmadığını tespit etmek amacıyla, KSK'lar, kontrolörler, iç kontrolörler, sertifikeler, üreticiler, üretici örgütleri ve müteşebbislerin Bakanlık veya Bakanlık tarafından denetim yetkisi verilen kuruluşlarca yapılan her türlü denetiminidir.

Kontrol : Kayıt altına alınan üretim sürecinin İTU kriterlerine uygunluğunu belirlemek, kayıtları tutmak, sonuçları rapor etmek üzere kontrolör tarafından gerçekleştirilen işlemlerdir.

Düzeltilici Faaliyet: Uygunsuzluğun düzeltilmesi ve şartların uygunluk kriterlerini tam olarak karşılar hale getirilmesi için yapılan iş ve işlemlerdir.

Ürün: Bitkisel üretim, hayvansal üretim ve su ürünleri yetiştiriciliği alanlarında elde edilen her türlü işlenmemiş ham ürünler ile bunların birinci derece işlenmesi ile elde edilmiş ürünlerdir.

Sertifikasyon : Kontrol faaliyetleri sonucu bu Yönetmeliğe uygunluğu belirlenen tarımsal ürünün, üretici veya üretici grubu adına belgelendirilmesidir.

Logo : İyi Tarım Uygulamaları Logosunu,

Bakanlık : T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,

UYGULAMA

1. Kontrol Aşamaları:

İyi Tarım Uygulamaları ile üretim yapmak isteyen üretici İTU konusunda yetkilendirilmiş kuruluşlara başvurarak üretim sürecinin kayıt altına alınmasını sağlar.

T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar üretimin ilk aşamasından başlayarak hasat ve pazara arz edilmesine kadar olan süreçte uygulanan işlemlerin İTU kriterlerine uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol ederek sertifikalandırır.

Tarımsal ürünlerin kontrol ve sertifikasyonu, bireysel sertifikasyon ve grup sertifikasyonu olmak üzere iki şekilde yapılır.

- **Seçenek 1: Bireysel sertifikasyon:** Gerçek veya tüzel kişilerin malik veya kiracılık sıfatıyla tasarrufu altında bulunan alanlarda üretim yapmaları halinde bireysel sertifikasyon yapılır. Sertifikasyon kapsamındaki ürünün üretiminin yapıldığı tüm alanlar, yılda en az bir kez KSK tarafından kontrol edilir. Uygunluğu onaylandıktan sonra kendi adına kayıtlı ürünlerle ilgili geçerlilik süresi, düzenlendiği tarihten itibaren en fazla on iki ay olan İTU sertifikasını alır.

- **Seçenek 2: Grup Sertifikasyonu:** Üretici örgütü veya müteşebbis çatısı altında sözleşmeyle bir araya gelen üreticilerin malik veya kiracılık sıfatıyla tasarrufu altında bulunan alanlarda üretim yapması halinde grup sertifikasyonu yapılarak üretici örgütü veya müteşebbis adına aşağıdaki şekilde sertifikalandırılır:

- Bu Yönetmelik kapsamında İyi Tarım Uygulamaları faaliyetine başlayacak Grup sertifikasyonundaki üreticiler, üretici örgütünün idari organı veya müteşebbis ile ayrı ayrı sözleşme yapar. Müteşebbisinde sertifikasyon kapsamındaki ürünü üretmesi halinde, faaliyet alanı gruba dahil edilir.
- Grup sertifikasının kullanım hakkı, üretici örgütüne veya müteşebbise aittir. Sertifikasyon kapsamındaki üreticiler, üretici örgütü veya müteşebbisin izni dışında sertifikayı kullanamaz. Ancak İyi Tarım Uygulamaları yapanlara yönelik destek ve hizmetlerden bireysel olarak yararlanabilir.
- Üretici örgütleri ve müteşebbisler, İyi Tarım Uygulamalarına ilişkin bir kalite yönetim sistemi kurmak ve yürütmekle yükümlüdür.
- Üretici örgütleri veya müteşebbisler yılda en az bir kez KSK tarafından kontrol edilir. Bu kontrollerde kalite yönetim sistemi ile gruba dahil üreticilerden örnekleme yöntemi ile KSK'ca belirlenen üreticilerin sertifikasyon kapsamındaki tüm üretim alanlarının kontrolleri yapılır.
- Örnekleme yöntemi ile kontrol edilecek üretici sayısı; her alt kapsam için üretim sistemleri dikkate alınarak, gruba dahil üretici sayısının ayrı ayrı kareköklerinin toplamının alınması ile belirlenir. Karekök sonucunun ondalık sayı olması halinde yukarıya tamamlanır. Üretici seçiminde tüm ürünlerin kontrol edilmesi sağlanır. Müteakip kontrollerde farklı üreticiler seçilir.

Uygunluğunun onaylanmasından sonra, Üretici Örgütü veya Müteşebbis adına geçerlilik süresi, düzenlendiği tarihten itibaren en fazla on iki ay olan İTU sertifikası hazırlanır.

Kontrol Süresi; KSK, ürün cinsi, yetiştirme ortamı ve alan genişliğini dikkate alarak asgari aşağıdaki sürelerde kontrol faaliyetlerini gerçekleştirir. İTU kapsamında kayıt altına alınan bireysel üretici (seçenek 1) alan ve gurup üretici (seçenek 2) çiftçi sayıları esas alınarak yapılır. Örneklem yöntemi ile kontrol edilecek üretici sayısı; ürün ve üretim sistemleri dikkate alınarak gruba dahil üretici sayısının ayrı ayrı kareköklerinin toplamının alınması ile belirlenir. Müteakip kontrollerde farklı üreticiler seçilir.

- Bireysel Sertifikasyonda en az 1 gün, ancak aynı köy/mahalle sınırları içinde olması halinde bir günde iki üretici, üreticinin farklı illerde de üretim yetiştiricilik alanlarının bulunması halinde her il için ilave bir gün,
- Grup Sertifikasyonda; Kalite Yönetim Sistemi kontrolleri için bir gün, üretim/yetiştiricilik alanlarının aynı il sınırları içerisinde yer alması durumunda bir günde en fazla üç üretici kontrol edilir.

Kontrolör sayısının birden fazla olması durumunda, üreticilerin kontrol süreleri yukarıda belirtilen esaslara göre her kontrolör için oranlanarak hesaplanır.

İyi Tarım Uygulamaları sertifikasyonu başvurusu için Üretici/Üretici Örgütü/Müteşebbis aşağıdaki belgelere sahip olmalıdır:

- Üreticiler Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) dahil olmalı ve güncel ÇKS belgeleri olmalıdır
- Ürün işleme yapan işletmelerin İşletme Kayıt Belgesi veya İşletme Onay Belgesi olmalıdır
- Hayvancılık işletmeleri için Bakanlık il veya ilçe müdürlüğü tarafından verilen ve Türkvet'den alınan onaylı işletme Tescil Belgesi olmalıdır.

İyi Tarım Uygulamalarında yürütülen kontrollerde ilgili kapsam ve alt kapsamlara göre aşağıdaki kriterler dikkate alınır:

- Bitkisel Üretimde İyi Tarım Uygulamaları Uygunluk Kriterleri
- Hayvansal Üretimde İyi Tarım Uygulamaları Uygunluk Kriterleri
- Su Ürünleri Yetiştiriciliğinde İyi Uygulamaları Uygunluk Kriterleri

Bitkisel üretim kapsamında aşağıdaki alt kapsamlarla ilgili uygunluk kriterleri yer almaktadır ve ilgili kontrol listeleri İTU kontrollerinde kullanılır:

- TÜM ÇİFTLİK / İŞLETME Kontrol Noktaları ve Uygunluk Kriterleri
- KALİTE YÖNETİM SİSTEMİ Kontrol Noktaları ve Uygunluk Kriterleri
- BİTKİSEL ÜRETİM ÜRÜN TABANI Kontrol Noktaları ve Uygunluk Kriterleri
- MEYVE VE SEBZE üretimi Kontrol Noktaları ve Uygunluk Kriterleri
- **TARLA BİTKİLERİ ÜRETİMİ Kontrol Noktaları ve Uygunluk Kriterleri**

İTU Kontrol Noktaları: Çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen bir tarımsal üretimin yapılması, doğal kaynakların korunması, tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik ile güvenilir ürün arzını sağlamaya yönelik risk değerlendirmesi sonucu belirlenen ve kontrol edilen aşamalarıdır. İTU kontrollerinde, TC. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca yayınlanan İyi Tarım Uygulamaları Kriterleri ve Kontrol Listelerinde belirlen kontrol noktaları kontrol edilir. Kontrol listelerinde Birinci Derece zorunluluklar – İkinci Derece zorunluluklar – Tavsiyeler bulunmaktadır. Kontrol sonrası gösterim: Evet(uygun), Hayır(uygunsuz), İlgili değil (kanıtıyla)

Habersiz Kontrol:

- Grup sertifikasyonu kapsamında ilk kez sözleşme yapılan üretici örgütü veya müteşebbislerin ilk sertifikalarının geçerlilik döneminde; kontrol edilen üretici sayısının %50'si kadar üreticiye ilave olarak habersiz kontrol yapılır.
- Bu kontrollere ilaveten, yılda en az bir kez her sertifikasyon seçeneğindeki sözleşme yapılan tarafların en az % 10'u habersiz olarak kontrol edilir. Bu habersiz kontrollerde, üretici gruplarının öncelikle kalite yönetim sistemi kontrol edilir, herhangi bir uygunsuzluk görülmesi durumunda gruba dahil üreticiler, 07.12.2010 tarihli 27778 sayılı İyi tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelik 6. maddenin üçüncü fıkrası çerçevesinde kontrol edilir.
- Habersiz kontrollerde; kontrolden en fazla kırk sekiz saat öncesinde üretici, üretici örgütü veya müteşebbise bildirimde bulunur. Üretici, üretici örgütü veya müteşebbisler geçerli bir mazeret bildirmek suretiyle habersiz kontrolün bir defaya mahsus ertelenmesini talep edebilir.

Takip Kontrol : Sertifikasyon programına ilave edilen ve örneğin sertifikasyon beklemeye alındığında, düzeltme faaliyetlerinin uygulanıp uygulanmadığını doğrulamak üzere gerçekleştirilen kontrol.

2. Sertifikasyon Aşamaları

a. Başvuru

İyi Tarım Uygulamaları faaliyetinde bulunmak isteyen müteşebbis Naviga **İyi Tarım Sertifikasyon Başvuru Formu'nu** doldurarak başvuruda bulunur.

b. Başvurunun gözden geçirilmesi

Bu formda verilen bilgilerin yeterliliği Naviga sertifikasyon müdürü tarafından kontrol edilir. Eksik bilgilerin bulunması halinde müşteri ile irtibat kurularak eksikler tamamlanır.

c. Fiyat teklifinin hazırlanması

Gözden geçirilen ve olumlu olarak kabul edilen Başvuru için yıllık kontrol ve sertifikasyon maliyetini içeren fiyat teklifi hazırlanarak müşteriye iletilir.

d. Sözleşme

Müşteri tarafından onaylanan/imzalanan fiyat teklifi üzerine 2 orijinal sözleşme metinleri müşteriye imzalaması için iletilir. Bir orijinal nüsha müşteride kalır, diğer orijinal nüsha Naviga ya aşağıdaki bilgi ve belgelerle iletilir. Müşteriye fatura posta/kargo yolu ile iletilir.

- Bakanlık il veya ilçe müdürlüğünden alınan; güncellenmiş onaylı ÇKS kaydı,
- Üreticiye ait T.C. Kimlik numarası içeren Nüfus Cüzdan fotokopisi (Seçenek 1 Bireysel Sertifikasyon)
- Tüzel kişilikler /Seçenek 2 Grup Sertifikasyonu üretici grubu/müteşebbis için; Ticaret Sicil Gazetesi, Oda Sicil kaydı, vergi levhası, İmza Sirküleri, vekalet (varsa)
- Gıda işletmeleri için 17/12/2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik hükümleri gereğince İşletme Kayıt Belgesi veya İşletme Onay Belgesi,

e. Kontrol Planı ve Kontrol

Kontrollerin yürütülmesi için ürün ve hasat dönemlerine göre kontrolün planlanması ve kontrol ekibinin atanması yapılır. Kontrol Planının müşteriye bildirilmesi ve kabul edilmesi sonucunda kontrol gerçekleştirilir. Kontrol sonrası bulguların bildirilmesi ile Düzeltici faaliyet planı ve ilgili uygulamalar için kanıtlar toplanır.

f. Sertifikasyon

Düzeltici Faaliyet planı ve kanıtların kontrolü (uygunluğu, ayrıntıları) ve değerlendirilmesi (ilgili dokümanlar veya yerinde inceleme)- Uygunsuzluk oranı (%100 Birinci Derece kriter uygunluğu ve %95 İkinci Derece kriter uygunluğu). Muhtemel Takip Kontrol. Kontrolün yapıldığı veya düzeltici faaliyetlerin tamamlandığı tarihten itibaren en geç 14 gün içerisinde sertifikasyona ilişkin kararını verir. Kontrol faaliyetleri sonucu Yönetmeliğe uygunluğu belirlenen tarımsal ürün, üretici veya üretici grubu adına İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelik Ek-1'e uygun olarak sertifikalandırılır.

Bitkisel üretim, hayvansal üretim ve su ürünleri yetiştiriciliği kapsamlarının herhangi birinde yer alan birden fazla ürün aynı sertifikada yer alabilir. Ancak farklı kapsamlarda olan ürünler için ayrı ayrı sertifika düzenlenir.

İzin verilen İkinci Derece uygunsuzluk sayılarında yuvarlama kuralı:

Örnek: %94,8 = 94%.

Sertifikanın yayınlanmasından sonra sertifika geçerlilik süresi içerisinde aynı kapsamdaki yeni ürün veya ürünlerin kontrolünün tamamlanması durumunda, önce yayınlanan sertifika revize edilerek yeni ürünler sertifika kapsamına alınabilir. Sertifikanın revize edilmesi durumunda, sertifika geçerlilik süresi uzatılamaz.

Taraflar arasında yapılan sözleşme esaslarına uyulması gerekmektedir

Üretici, üretici örgütü ve müteşebbisler; hukuki yapılarında, tarımsal faaliyetlerinde veya üretim alanlarında yaptığı her türlü değişikliği, ilgili KSK'ya en geç bir ay içerisinde bildirir.

KONTROL VE SERTİFİKASYON SÜRECİ

- Her kapsam için uyulması gereken değerler;
 - **Birinci derece (major) zorunlulukların %100'ü,**
 - **İkinci derece (minör) zorunlulukların %95'i.**

UYGUNLUK SEVİYESİ	Kontrol sonrasındaki / Sertifikasyon aşamasındaki DURUM		NAVİGA FAALİYETLERİ
	İlk Kontrol	Takip Kontrol	
Birinci derece (%100 değil ise)	Sertifika düzenlenmez. ve Düzeltilme faaliyeti talebinde bulunulur, 3 aydan fazla bir sürede kapatılması durumunda yeniden yerinde kontrol yapılır. (İlk defa sözleşme imzalayan müşteri için.	Düzeltilme faaliyeti talebi ve ilgili kanıtlar Kontrol tarihinden itibaren en fazla 28 gün içinde KSK ya iletilmelidir.	- Düzeltilme faaliyeti planlarına ait dosyanın uygunluğu açısından incelenmesi yapılır. - Düzeltilme faaliyetlerinin kontrolünü amaçlayan muhtemel ilave kontrol - Uygunlukların kaldırılması - İTU sertifikasyon kararı
Birinci derece uygunsuzluklar (%100 tam ise) ve İkinci derece uygunsuzluklar (%5 den fazla ise)		Eğer verilen süreye uyulmaz ise ve/veya düzeltilme faaliyeti yetersizse, ürünler ve/veya ilgili üreticiler için komple ya da kısmen askıya alma ile sertifikanın iptali işlemlerinden biri uygulanır. Askıya alma tarihinden itibaren 6 ay içinde düzeltilme faaliyetlerinin yerine getirilmesi ve ilgili kanıtların sunulması talep edilir.	
Birinci derece uygunsuzluklar (%00 tam ise) Ve İkinci derece uygunsuzluklar (%5 ve küçük ise)	Sertifika düzenlenir	Sertifikanın yenilenmesi (geçerlilik süresi basım tarihinden itibaren en fazla 12 aydır.)	-

Uygunluk halinde KSK, üretici, üretici örgütü veya müteşebbise aşağıdaki işlemler uygular:

- Birinci derece kontrol noktalarının her hangi birine veya ikinci derece kontrol noktalarının %95'inden fazlasına uymayanlara düzeltici faaliyet talebinde bulunarak uyarı, komple veya kısmi askıya alma ile sertifikanın iptali işlemlerinden birini uygular.
- Kontrol sonucu talep edilen düzeltici faaliyetlerin en fazla yirmi sekiz gün içerisinde kapatılması için üretici, üretici örgütü veya müteşebbise uyarı işlemini uygular.
- Kontrolde tespit edilen uygunsuzluğun çevre, insan ve hayvan sağlığı açısından tehlike arz ettiği veya uyarı işleminden sonra bu uygunsuzlukların yirmi sekiz gün içerisinde kapatılmadığı durumlarda, sertifikanın kullanım hakkını durduran veya sertifika yayınlanmasını geciktiren askıya alma işlemini uygular. Askıya alma işlemi, tespit edilen uygunsuzluğa ait kontrol noktasının yer aldığı kapsama göre kısmi veya komple askıya alma şeklinde uygulanabilir. Kısmi askıya almada, sertifika kapsamındaki bir veya birden fazla ürün askıya alınır. Komple askıya almada ise sertifika kapsamındaki tüm ürünler askıya alınır. Askıya alma altı aydan fazla olamaz.
- Askıya alma süresi sonunda uygunsuzluğun kapatılmadığını tespit etmesi durumunda, sertifikanın ve sözleşmenin iptali işlemini uygular. İptal işlemine maruz kalan üretici, üretici örgütü veya müteşebbisler, iptal işlemine ait kararının verildiği tarihten itibaren 12 ay süre ile kontrol ve sertifikasyon faaliyetlerine dahil edilmez, her hangi bir KSK ile sözleşme yapamaz. Grup sertifikasyonuna dahil üretici/üreticilerin yapacağı uygunsuzlukların sonuçları, kontrolör tarafından hazırlanacak gerekçeli raporda belirtilmek suretiyle sadece uygunsuzluğu yapan üretici/üreticileri etkilediği durumda iptal işlemini; sadece uygunsuzluğa neden olan üretici/üreticilere uygulayabilir.
- İlk kez sözleşme yaptığı üretici, üretici örgütü veya müteşebbislerin kontrolünde veya ilk kez sertifikasyon kapsamına alınan ürünlerin kontrolünde, istenilen düzeltici faaliyetlerin 3 aydan daha fazla bir sürede kapatılması durumunda, yeniden yerinde kontrol yapar.
- Üretici, üretici örgütü veya müteşebbisler ile yaptığı sözleşme hükümlerine aykırılığın olması durumunda; sözleşme hükümleri doğrultusunda kalite el kitabında yer alan uyarı, askıya alma veya iptal işlemlerini uygular.
- Askıya alma ve sertifikanın iptali işlemi uyguladıkları üretici, üretici örgütü veya müteşebbisleri, karardan itibaren en geç bir ay içinde Bakanlığa bildirir. Aynı zamanda, iptal işlemi uyguladığı üretici, üretici örgütü veya müteşebbisleri

diğer KSK'lara bildirir. Üretici, üretici örgütü veya müteşebbisler kendilerine uygulanan işlemlerle ilgili olarak KSK tarafından yapılan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde Komiteye itiraz edebilir.

Uygunsuzluk, gıda güvenliği riski teşkil ediyorsa, sertifika hemen askıya alınabilir.

İptal (veya geri çekme): Sertifikasyonun iptali ve sertifikasyon kontratının sonlandırılması. Tespit edilen uygunsuzlukların askıya alma süresi sonunda kapatılmadığının tespit edilmesi halinde, üretici, üretici grubu veya müteşebbisin ITU logosu/patenti, belgesi/sertifikası veya ITU ile ilgili olan herhangi bir dokümanı kullanım hakkının tamamen yasaklanması ve sözleşmenin iptal edilmesi ile sonuçlanan yaptırım. Bu yaptırım;

- Üretici, üretici grubu veya müteşebbis kısmi veya komple dondurma (askıya alma) sonrası verilen 6 aylık süre tamamlandığında yeterli düzeltici faaliyet gösterememiş ise,
- Bir alandaki uygunsuzluğun üretimin bütünlüğünü etkilemesinden kuşku duyulması veya
- Kontrolün gerçekleştirilememesi halinde,
- Sözleşme şartlarına uyulmadığı tespit edilmesi veya
- Müşterinin kendi isteği ile sözleşmenin iptalini istemesi halinde uygulanmaktadır.

İzlenebilirlik: Sertifikalı ürünlerin, iyi tarım uygulamaları sertifikası olmayan ürünlerle karışmasını engelleyecek her türlü tedbiri alarak bu ürünlerin izlenebilirlik sistemi oluşturulur. İzlenebilirlik, elde edilen son ürünün hangi üretim biriminden geldiğini ve hangi üretim ve işleme basamaklarından geçtiğinin belirlenebilmesine yönelik sistemin oluşturularak uygulanmasıdır.

Sertifikalı ürünlerin pazarlanması ve etiket bilgileri:

İyi tarım uygulamaları sertifikasına sahip olmayan hiçbir ürün iyi tarım uygulamaları adı altında satılamaz. Sertifikalı ürünlerin diğer ürünlerle karışmasını engelleyecek her türlü tedbirin alınmasından müteşebbisler ve satış yerleri sorumludur. İyi tarım uygulamaları sertifikasına sahip ürünlerin ambalajlı olarak piyasaya arz edilmesi halinde bu ürünlerin ambalajları, 29/12/2011 tarihli ve 28157 üçüncü mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeler Yönetmeliğinde yer alan hükümlere uygun olur.

Piyasaya arz edilen son haliyle kontrol edilmeyen ve sertifikalandırılmayan veya izlenebilirliği sağlanamayan hiçbir ürün, satış yerinde İyi Tarım Uygulamaları Sertifikası ve logosunu kullanarak satılamaz. İyi Tarım Uygulamaları logosunun formatı ve kullanımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

KSK tarafından sertifikalandırılan ürünlerin etiketi; 29/12/2011 tarihli ve 28157 üçüncü mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Etiketleme Yönetmeliğinde yer alan hükümlere uygun olur. Ayrıca, etiketlemede aşağıdaki bilgiler yer alır:

- a) Ürünün kime ait olduğu.
- b) Bu Yönetmeliğe uygun olarak üretildiği.
- c) Yetkilendirilmiş KSK adı, kod numarası ve ürünün sertifika numarası.
- ç) İyi tarım uygulamaları logosu.

ÜRETİCİ/ÜRETİCİ ÖRGÜTÜ/MÜTEŞEBBİS İLE İLGİLİ KOŞULLAR

Üretici/Üretici Örgütü/Müteşebbis sertifikasyon sürecinin uygun bir şekilde ilerlemesi için gerekli tüm düzenlemeleri yaparak NAVİGA Firmasının çalışmasına yardımcı olur. Sertifikalı ürünün, bu Yönetmeliğe uygunluğundan üretici, üretici örgütleri ve müteşebbisler müteselsilen sorumludur. 07.12.2010 tarih ve 27778 sayılı resmi gazetede yayınlanan İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelik Madde 14, 15 ve 16'da belirtilen yükümlülükleri yerine getirmelidir

Üreticilerin yükümlülükleri

- a) İyi tarım uygulamaları faaliyetinde bulunacak tüm üreticiler bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde belirtilen iyi tarım uygulamalarının genel kurallarına uygun faaliyette bulunur.
- b) Bireysel sertifikasyon kapsamındaki üreticiler bireysel sertifikasyon şartlarında, grup kapsamındaki üreticiler ise grup sertifikasyonu şartlarında kontrol edilerek sertifikalandırılır.
- c) Üretici tarafından üretilen aynı türdeki ürünlerin tamamı, kontrol ve sertifikasyon kapsamına alınır. Ancak istisnai durumlar Bakanlık tarafından genelge ile belirlenir.

Üretici örgütlerinin yükümlülükleri

- 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu çerçevesinde kurulan üretici birlikleri dışındaki üretici örgütlerinin; kendi özel mevzuatı veya ana sözleşmelerinde tarımsal ürünlerin üretimi ve ticaretine ilişkin faaliyette bulunmayı düzenleyen hükümler açıkça yer alır.
- Grup sertifikasyonu şartlarında kontrol edilerek sertifikalandırılır.
- Bu Yönetmelik hükümlerine, kalite yönetim sistemi şartlarına veya KSK ile yapılan sözleşme esaslarına uymadığını tespit ettiği üyesini veya üyeye ait ürünü sertifikasyon kapsamından çıkarır. Çıkarılan üyeyi KSK'ya en fazla bir ay içerisinde bildirir.

Müteşebbislerin yükümlülükleri

- Kendi özel mevzuatı veya ana sözleşmelerinde tarımsal ürünlerin üretimi ve ticaretine ilişkin faaliyette bulunmayı düzenleyen hükümler açıkça yer alır.
- Bitki koruma ve bitki besleme ürünleri ile hayvan sağlığı ve hayvan besleme ürünlerine ait üretim, satış, pazarlama ve reklam faaliyetlerinde bulunamaz. Ayrıca tarımsal danışmanlık yapamaz.
- Bitkisel üretim, hayvansal üretim ve su ürünleri yetiştiriciliği alanında elde edilen her türlü işlenmemiş ham ürünleri kendi adına sertifikalandıracak müteşebbisler, grup sertifikasyonu şartlarında kontrol edilerek sertifikalandırılır. Sertifikalı ürünlerin, iyi tarım uygulamaları sertifikası olmayan ürünlerle karışmasını engelleyecek her türlü tedbiri almak suretiyle izlenebilirlik sistemi oluşturur.
- Bu Yönetmelik hükümlerine, kalite yönetim sistemi şartlarına veya KSK ile yapılan sözleşme esaslarına uymadığını tespit ettiği üreticisini sertifikasyon kapsamından çıkarır. Çıkarılan üreticiyi KSK'ya en geç bir ay içerisinde bildirir.
- Bitkisel üretim, hayvansal üretim ve su ürünleri yetiştiriciliği alanında elde edilen her türlü işlenmemiş ham ürünleri kendi adına sertifikalandırmayan, ancak iyi tarım uygulamaları sertifikasına sahip tarımsal ürünleri satın alarak işleyen, ambalajlayan veya paketleyen müteşebbisler; iyi tarım uygulamalarına uygun faaliyette bulunarak bireysel sertifikasyon şartlarında sertifikalandırılır. Bu şekilde sertifikalandırılan müteşebbisler iyi tarım uygulamaları ürünlerinin izlenebilirliğini sağlayarak iyi tarım ürünü olmayanlar ile karışımını önler.

Genel yükümlülükler

- İyi Tarım Uygulamaları; üretici, üretici örgütü veya müteşebbis ile KSK arasında tarafların sorumlulukları, hakları ve anlaşmazlıklarını düzenleyen sözleşme doğrultusunda yürütülür.
- Kontrol amaçlı haberli/habersiz ziyaretleri ve NAVİGA tarafından talep edilen ek /takip kontrol ziyaretlerini kabul eder,
- Doküman ve kayıtlarla tüm alanlara ve personele erişilmesine ve incelenmesine (örn. İç kontrol raporları) yardımcı olur ve güvenlikle ilgili hükümlerin geçerli yönetmeliğe uygun olduğundan emin olunmasını sağlar.
- Önceden bildirilen talep üzerine NAVİGA faaliyetlerini gözlemlmek üzere haberli/habersiz ziyaretler, ek /takip kontrol ziyaretleri sırasında bulunacak akreditasyon organizasyonundan veya TC. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından gelecek yetkililerin kontrolde bulunmasına izin verir,
- Etiketlerinde **İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelik koşullarına** Madde 29- uymakla yükümlüdür,
- Sertifika veya raporların tamamının veya bir kısmının hataya yol açacak şekilde kullanılmaması, sertifikasyon koşullarına uyma sorumluluğunun kendinde olduğunu kabul eder,
- İTU sertifikasyonunu, ürünün, hizmetin ya da sistemin İTU dışında başka bir standarda göre sertifikalı olduğunu düşünmelerine yol açacak şekilde kullanmamak,
- İTU Sertifikasyonunu **NAVİGA nın ismini** etkileyecek ve NAVİGA **markasına** zarar verecek şekilde kullanmamak,
- İptal veya Askıya alma durumunda hangi nedenle olursa olsun sertifikasyonun reklamlarda veya farklı şekilde kullanılmasını durdurmak ve NAVİGA' ya talep edilen gerekli dokümanları iletmek.
- İddialarla ilgili bilgileri ve ilgili düzeltme faaliyetlerini güncellemek ve NAVİGA' ya iletmek,
- Herhangi yapısal değişimi, NAVİGA kontrolündeki sertifikasyon üzerinde etki edebilecek herhangi bir kararı, ilk başvuru ve taahhütteki verilerin değişmesi halinde (örn. Ürün listesi, üretim alanları, uzaklıklar, yapı...) ek hizmet gerekebileceğinden NAVİGA'yı bilgilendirmelidir,
- Belgesi iptal edilmiş üretici, üretici örgütü veya müteşebbis iptal sonrasında 12 ay boyunca yeniden İTU belgesi için başvuruda bulunamaz.
- Üreticiler, üretici örgütü ve müteşebbisler yaptırım uygulamasına neden olan uyumsuzluklara ilişkin eksiklerini gidermeden Kontrol Kuruluşunu değiştiremezler.
- Askıya alma ve sertifikanın iptali işlemi uygulanan üretici, üretici grubu veya müteşebbisler diğer Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşlarına bildirilir.